1940 ий
6
АПРЕЛЬ
№ 32 (645)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаçе пролетарий-шамыч, ушныза!

ӰРВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

Первый Созыв СССР Верховный Советын Кудымшо Сессийже

Карельский Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Карело-Финский Советский Социалистический Республикыш преобразоватлыме нерген

Депутат А. А. ЖДАНОВЫН докладше

Верховный Совет депутат йолташ-шамыч!

СССР ден Финляндский Республика коклаште заключитлыме мирный договор почеш Финляндия деч Советский Социалистический республика-шамыч Союзлан у территорий-шамыч да тиде шотыштак Выборг (Випури) ола дене да остров-шамычан Выборгский залив дене пӱтынь Карельский перешеек, Ладожский ерын Кексгольм, Сортавала, Суоярви ола-шамыч дене западный да северный побережье, Куолаярви ола дене Моркярви деч востокыштырак улшо территорий кусненыт. Ме шинчена, нине территорий-шамыч да посна Карельский перешеек Советский Социалистический Республика-шамыч Союз ӱмбак, да эн первояк Ленинград ӱмбак нападатлаш военный техникын эн пытартыш достиженийже почеш оборудоватлыме плацдарм лийын шогеныт. Ынде, Финляндия ваштареш войнаште финский армийын, а тудын дене пырля Советский Союзлан утларак враждебный улшо ятыр империалистический эл-шамычын пырля вийыштым разгромитлыше, мемнан Йошкар Армийын героический сеҥымашыже-шамыч дене мемнан северо-западный границылаштына войнан эн шучко источникшым пытарымек, нине территорий-шамыч шкештат кызыт мартесе деч йӧршеш вес назначенийым налыт. Нуно ынде войнан очагше гыч мир ден эн первояк, Ленинградын да тыгак Мурманск ден Мурманский кӱртньӧ корнын безопасность оплотышкышт савыралтыныт.

Советский Социалистический Республика-шамыч Союзлан у территорий - шамычын кусныматыш, естественно, нунын утларак целесообразный государственный устройствышт нерген да нунын озанлык да культурный развиватлалтме корнышт нерген вопросым шында.

Нине территорий - шамыч изи исключений дене, Карельский Автономный Советский Социалистический Республика дек примыкатлат да естественный да исторический условийын характерышт денат, шкеныштын народно - хозяйственный деятельностьышт денат тудлан келшен толыт.

Садлан, СССР-лан Финляндия деч куснышо у территорий-шамычын государственный устройство нерген вопросым обсуждатлен, Калык Комиссар-шамыч Совет Карельский республикысе шемер-шамычын, Советский Социалистический Республика-шамыч Союзлан Финляндия деч куснышо территорий-шамычын, непосредственно Ленинград дек примыкатлыше кугу огыл полоса деч молыжым, Карельский Автономный Советский Социалистический Республика составыш пуаш, тиде шотыштак Выборг, Антреа, Кексгольм, Сортавала, Суоярви, Куолаярви ола-шамычым пуаш кӱлмӧ нерген законный да справедливый пожеланийыштым тӱрыс шотыш налын, ССР Союз Совнарком Верховный Советлан ончаш соответствующий предложенийым вноситла. Тиде предложений гыч, тудым Верховный Совет принимайтла гын, тыгак Карельский Автономный Советский Социалистический Республикысе шемер-шамычын пожеланийыштак основатлыме вес предложений Карельский Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Карело-Финский Советский Социалистический Республикыш преобразоватлыме нерген предложений лектеш. **(Сово кырымаш).**

Депутат йолташ-шамыч! Карельский Автономный Советский Социалистический Республика шкенжын существоватлыме 20-шо ийыш тошкалын. 1920 ийыште карельский калык шке национальный автономийжылан тӱҥалтышым ыштен. 1921 да 1922 ийлаште белофинн-шамыч ваштареш бойлаште карельский калык русский калыкын полшымыж дене, Советский властьын знамяже дене самостоятельный государственный развитийлан шке праважым арален сеҥен.

Шкенжын существоватлыме ийлаште Карельский АССР пеледалтше советский элыш савырнен. Ленинско - сталинский национальный политикым неуклонно шуктен шогымо основеш, большевистский партийын да калык-шамыч ден пӱтынь тӱнясе шемер-шамыч вождь Сталин йолташын вуйлатымыже дене, русский калыкын братский полшыжо лийме годым карельский калык Социалистический строительствын чыла областьлаштыжат да шкенжын национальный культурыжым ыштымаште кугу сеҥымашым шуын. **(Сово кырымаш).** Ожнысо царский Российын тунам шеҥгелан кодшо окраинаже гыч, царский империализмын колонийже лийше Карелия писын развиватлалтше промышленность ден чодра озанлыкан элыш савырнен, ял озанлыкым развиватлымаште, культурым куштымаште да калык массын благосостоянийжым нӧлталмаште ятыр ончыко тошкалын.

Советский автономий, Сталин йолташын определитлымыже почеш ала мо кылмыше да эрелан пумо огыл, тудо шкенжын развитийыштыже эн тӱрлӧ форма ден степень-шамычым допускатла.

Карелийын составышкыже у территорий-шамычын пуртымаш тудын удельный висаже ден значенийжым у тошкалтышыш нӧлталеш да Карелия ончылан тудын национальный калык озанлык ден культурный развитийже пашаште у пеш кугу задача-шамычым шында. ССР Союз Совнарком, Карелийысе шемер-шамыч семынак, нине у задача-шамыч Карелийын национально-государственный существоватлыме у формылаште—Карело-Финский Союзный Республикыште успешно разрешитлыме лийыт—манын шотла.

СССР дек вончышо район-шамычым коренной карельский район-шамыч дене ушашлан мерым Советский власть уже принимайтлен. Петрозаводск — Суоярви кӱртньӧ корным уже ыштыме, тудо Карелийын столицыжым—Петрозаводск олам да Мурманский кӱртньӧ корным Сортавала—Выборг кӱртньӧ корно магистраль дене уша. Кандалакша деч Куолаярви марте кӱртньӧ корно линий умбакыже ыштталтеш да вашке ыштен пытаралтеш, тиде коренной Карелийым Куолаярви районышто СССР дек вончышо территорий дене уша.

Карелия составыш пуртымо территорийыште улшо промышленный предприятий-шамыч, общесоюзный значенийым иметлыше икмыняр предприятий-шамыч деч посна, Карело-Финский ССР распоряженийышкыже пуалтыт.

Икмыняр мут Карельский республикым Союзный республикыш преобразоватлыме дене тудын лӱмжым вашталташ кӱлмӧ нерген. Карелия дек кайше район-шамыч карельский велэ огыл, но икмыняр ужашыште финский район-шамыч улыт. Финский ден карельский калык-шамыч шке коклаштышт кровный расово-национальный кыл дене ушалтыт. Карельский Автономный Республикым Союзный Карело-Финский Республикыш преобразоватлымаш нине кок родственный калык шамычын умбакыже хозяйственно да культурно развиватлалтмыштлан, нунын братский содружествыштым пеҥгыдемдашлан полшаш тӱҥалеш. Тудо финский ден карельский калык-шамычын тушманыштын шуко ий годым культивироватлен шогымо, нине кок калык коклаште вражда ден розньлан мучашым ышта.

Кӱшнӧ изложитлымаш гыч исходитлен, Калык Комиссар-шамыч Совет Карельский Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Карело-Финский Советский Социалистический Республикыш преобразоватлыме нерген тыгай закон проектым Верховный Советлан ончышыже вноситлаш мыланем поручитлен.

Законын проектшым лудын пуэм:

„Карельский Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Карело-Финский Советский Социалистический Республикыш преобразоватлыме нерген:

Карельский Автономный Советский Социалистический Республикысе шемер-шамычын желанийыштлан вашеш каен да национальность-шамычын эрыкыште развиватлалтмышт принцип дене руководствоватлын, Советский Социалистический Республика-шамыч Союзын Верховный Советше пунчалеш:

1. СССР ден Финляндия коклаште 1940 ий 12 мартыште ыштыме Мирный Договор почеш, Финляндия деч СССР-лан куснышо территорийым, непосредственно Ленинград дек примыкатлыше кугу огыл полоса деч посна, Карельский Автономный Советский Социалистический Республика составыш пуаш, тиде шотышто Выборг, Антреа, Кексгольм, Сортавала, Суоярви, Куолаярви ола-шамычым пуаш.

2. Карельский Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Карело-Финский Советский Социалистический Республикыш преобразоватлаш.

3. Тиде Законын Первый пунктшо почеш, Карелия составыш пуртымо территорийыште улшо промышленный предприятий-шамычым, общесоюзный значенийым иметлыше икмыняр предприятий-шамыч деч посна, Карело-Финский Советский Социалистический Республикын распоряженийышкыже пуаш.

4. Российский Советский Федеративный Социалистический Республикын Верховный Советше деч да Карело-Финский Советский Социалистический Республикын Верховный Советше деч РСФСР ден Карело-Финский ССР коклаште точный границым установитлыме проектым СССР Верховный Советлан ончашыже пуаш йодаш.

5. СССР Конституцийын (Основной Законын) 34 ден 35 статьяже-шамыч дене келшышын, СССР Верховный Советыш Карело-Финский Советский Социалистический Республика деч депутат-шамычым сайлымашым эртараш.

6. СССР Верховный Советын Президиумыжлан сайлымаш кечым назначитлаш поручитлаш.

(Мучашыже 2-шо стр.)

Карельский Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Карело-Финский Советский Социалистический Республикыш преобразоватлыме нерген

Депутат А. А. ЖДАНОВЫН докладше

(Мучаш)

7. Тиде закон дене келшышын, СССР Конституцийын (Основной Законын) 13-шо статьяшкыже дополненийым пурташ, тудым тыге изложитлаш:

„13 Статья. Советский Социалистический Республика-шамыч Союз тӧр праван Советский Социалистический Республика-шамычын добровольно ушнымашышт шочын образоватлыме союзный государство улеш. Тушко ушненыт:

Российский Советский Федеративный Социалистический Республика,

Украинский Советский Социалистический Республика,

Белорусский Советский Социалистический Республика,

Азербайджанский Советский Социалистический Республика,

Грузинский Советский Социалистический Республика,

Армянский Советский Социалистический Республика,

Туркменский Советский Социалистический Республика,

Узбекский Советский Социалистический Республика,

Таджикский Советский Социалистический Республика,

Казахский Советский Социалистический Республика,

Киргизский Советский Социалистический Республика,

Карело-Финский Советский Социалистический Республика".

Депутат йолташ-шамыч! Законым кок Палатыжат единодушно одобритла,—манын Калык Комиссар-шамыч Совет ӱшана. **(Кужу жап сово кырымаш).**

Депутат йолташ-шамыч! Карельский Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Советский Социалистический Республикыш преобразоватлымаш национальность-шамычын тӧр улмыштым, чыла калык-шамычын мирный сожительствыштым да братский содружествыштым обеспечиватлыше ленинско-сталинский национальный политикын у кугу сеҥымашыжым означатлаш тӱҥалеш.

Шкенжын национально-государственный существоватлыме у формылаштыже карело-финский калык шке кӧргыштыжӧ улшо творческий способностьын пӱтынь поянлыкшым эше утларак шара, Сталинский Конституцийын знамяже дене эше утларак писын да эше утларак кугу сеҥымаш-шамыч дене ончыко каяш тӱҥалеш. **(Сово кырымаш).**

Братский союзный республика-шамычын ешыштышт у Союзный Республика лийын. Тиде мемнан шуко национальностян Советский государствым пеҥгыдемдыме пашаште у ошкылым означатла.

Империалистический войналан кӧра путырак чот пӱсемше империалистический рабство, национальный ден колониальный угнетений эпохышто, изи государство-шамычын права ден интересышт империалист-шамычын кидыштышт разменный монета гына лийын шогымо периодышто, у Союзный Республикым ыштымаш изи калык-шамычлан эрыкыште национальный развитийлан тичмаш йӧным обеспечиватлыше советский стройын коренной преимуществыжым поснак кугу вий дене палемда.

Карело-Финский Союзный Республика Советский Социалистический Республика-шамыч Союзын северо-западный границылаштыже безопасность ден мирын пеҥгыде оплотшо лиеш велэ огыл, но передовой союзный республика-шамыч гыч иктыже лиеш,—манын ӱшанымашым каласаш позволитлыза. **(Кужу жап сово кырымаш).**

ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомын VI пленумжо

31 мартыште Йошкар-Ола педучилищын актовый залешыже ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомын очередной VI пленумжо лийын.

Пленум оласе комсомольский организацийын кушмыжо да комсомолыш угыч приниматлыме-шамыч дене пашам ыштыме нерген вопросым ончен.

Тиде вопрос дене ВЛКСМ горкомын оргинструкторский отделжым вуйлатыше Шишкин йолташ докладым ыштен. Тудо шке докладыштыже оласе комсомольский организацийын кушмыжо нерген пеш раш ончыктыш.

ВКП(б) XVIII сʼездын исторический решенийже-шамычым илышыш пуртен, оласе комсомольский организаций идалык коклаште 924 еҥлан кушкын. Ола мучко 30 комсомольский организацийым угыч создатлыме.

Посна комсомольский организаций-шамыч: 6 №-ан средний школа пеленсе организаций—140 еҥлан, педрабфак пеленсе—80 еҥлан, педучилище пеленсе—60 еҥлан да моло организаций-шамычат 10—15 еҥлан кушкыныт. Тиде мемнан икмыняр сеҥымашнам ончыктат.

Туге гынат южо комсомольский организаций-шамыч Хлебопекарня (секретарьже Мусатов йолташ), Маргосфилармоний (секретарьже Гурьева йолташ), Дорожный управлений (секретарьже Сарбаев) да Мясокомбинат пеленсе организаций-шамыч пытартыш тиде жапыште шке радамышкышт ик еҥымат угыч приниматлен огытыл.

Тыгак комсомолыш угыч приниматлыме-шамыч дене паша кӱлеш семын ок ышталт. Садланак комсомолец-шамыч коклаште йӱмаш, хулиганитлымаш факт-шамыч улыт. Комсомольский погынымаш-шамыч нимогай активность деч посна эртат.

Комсомольский документ-шамычым начарын оформитлат. Горкомышто заявлений-шамыч 7 тылзе дене ончыде киймe фактат уло.

Доклад деч вара кумда прений тӱҥалын. Прениште выступатлыше-шамыч: Мамаев йолташ (ВЛКСМ горком), Музуров йолташ (НКВД), Мусатов йолташ (Хлебопекарня) оласе комсомольский организацийын начар кушмыжым да самырык комсомолец-шамыч дене шагал паша ыштымышт критиковатлышт.

МЕМНАМ ШАЛАТЕН КЕРТШЕ ВИЙ УКЕ

31 мартыште Йошкар-Ола „Труженица" артельысе пашазе-шамычын СССР Верховный Советын VI Сессийже почылтмо да Советский Правительствын главаже, Иностранный паша Калык Комиссар В. М. Молотов йолташын докладше лӱмеш митинг лийын. Митинг пеш кугу нӧлталтмаш дене эртен.

Митингыште лийше-шамыч Советский Правительствын сталинский внешний политикыжым шокшын саламленыт.

— Англо - французский капиталист-шамычын Советский Союз ваштареш колтымо планышт шаланен. Мемнан доблестный Йошкар Армий ден Военно-Морской Флот эше ик гана уло тӱнялан Советский Союзын куатле вийжым ончыктеныт. Мемнам шалатен кертше вий тӱняште уке, — манеш выступатлыше Ивановский йолташ.

М. Чуршуков.

Митинг политический нӧлталтмаш дене эртен

Йошкар-Ола ял озанлык техникумын студентше, преподавательже да моло пашаеҥже-шамыч коллективын, правительствын внешний политикыже нерген В. М. Молотов йолташын СССР Верховный Советын Кудымшо Сессийыштыже ыштыме докладше лӱмеш, кугу митинг лийын.

Митингыште участвоватлыше-шамыч единогласно резолюцийым приниматленыт. Нуно возат:

— Ме, ял озанлык техникумын студентше, преподавательже да пашаеҥже-шамыч Советский правительствын внешний политикыжым шокшын одобритлена. Шкенан тунемме качествынам эреак нӧлтен шогаш тӱҥалына.

Республиканский изостудий выставкылан ямдылалтеш

Тений ноябрь тылзыште Москваште самырык художник-шамычын „СССР-ын оборонышко" тема дене Всесоюзный выставкышт организоватлалтеш.

Выставкыште участвоватлаш мемнан республикысе изостудийын самырык художникше-шамыч виян ямдылалтыт. Теве художник Смирнов йолташ „Ворошилов ден Буденый красноармеец-шамыч коклаште", Паткевич йолташ „С. М. Киров Северный Кавказым освободитлыме бойышто", Гаврилов йолташ „Ӱдрамаш бойышто", Осокин йолташ „Западный Украинысе калыкын Йошкар Армийым куанен вашлиймашыже", Чебасов йолташ „Пограничник-шамыч" да моло кружок-шамычат тӱрлӧ тема дене сӱрет-шамычым ямдылат.

Н. В. Шабруков.

В. Маяковский колымылан 10 ий темме кечылан ямдылалтыт

Морко районышто, кугу советский поэт Владимир Маяковскийын колымо кечыжым эртараш ямдылалтыт. Маяковскийын кугу значенийже нерген, тудын куатле йӱкшӧ тачысе кечынат шергылт шогымо нерген школа, клуб да лудмо пӧртлаште лиеш.

ВЛКСМ райком верлашке Маяковский нерген лекций-шамычым лудаш райцентрысе актив кокла гыч 11 еҥым колтен. Нуно Маяковскийын произведенийже-шамычым калык коклаш утларак шараш лудмо пӧртлаш да школлаш выставкым организоватлат.

Кугу выставка-шамыч районный библиотека ден социалистический культура пӧрт пелен организоватлалтыт.

14 апрельыште райцентрысе шемер-шамычын В. Маяковскийым шарныме погынымашышт лиеш. Тушто В. Маяковскийын творчествыже нерген лекций лиеш, тиддеч вара художественный вечер эртаралтеш.

В. Федоров.

Йошкар-Ола „Труженица" артельысе пашазе-шамычын СССР Верховный Советын 1-ше созыв VI Сессийже лӱмеш лийше митинг. Снимкыште (шолаште): И. А. Ивановский йолташ информаций дене выступатла.

Фото М. Чуршуковын.

„Правда“ колхозысо (Морко район) молодежь яра жапшым красный уголокышто культурно эртара. Снимкыште (шола гыч пурлашке): Н. Иванов, П. Андреев, Н. Федоров да В. Федоров биллиард дене модыт. Фото М. Чуршуковын.

КӰКШӦ ПОКАЗАТЕЛЬ ВЕРЧ КУЧЕДАЛЫНА

Январь тылзыште лийше учительский совещанийыште Мемнан школлан, учебно-воспитательный пашаште сай показательым ончыктымылан, районысо переходящий красный знамям вручитлыме.

Мемнан школыштына 7 учитель, нунын кокла гыч ВЛКСМ член—4 да ВКП(б) член—1. Школыштына чылаже 189 ученик, нунын кокла гыч 24 отличник да 16 ударник.

Литературный, хоровой, драматический, ОСО да СВБ кружок-шамыч пашам план почеш ыштат. Учебно-воспитательный пашам саемдышаш верч кучедалмаште комсомольский ден пионерский организаций-шамыч, ученический да родительский комитет кугу полышым пуэныт. Пашам план почеш ыштымаш да проверитлен шогымаш пеш кугу значенийым иметла. Ученик-шамычын ачашт-авашт дене эреак паша ышталтеш.

Тунемме ийын тӱҥалтышыштыже 42 пионер да 3 комсомолец веле ыльыч, а кызыт 80 пионер да 25 комсомолец улыт. Комсомольский ден пионерский организацийын пашашт ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийже основеш ышталтеш. Комсомолец-шамыч кокла гыч ик неуспевающият уке. Тунемме ийын икымше пелыштыже школыштына успеваемость 94 процент ыле. 100 процентлан успевающий класс икте веле ыле гын, кызыт 2 класс шотлалтеш (1 ден VI класс). Успеваемость кече еда саемеш.

Посещаемость тунемме ийын икымше пелыштыже 98,5 процент веле ыле, кызыт ученик-шамыч уважительный причина деч посна ик кечымат огыт кодо. Ме тидым, мыланна поручитлыме пашаш серьезно пижмына дене да шкенан общеобразовательный, педагогический да идейно - политический уровеньнам кӱш нӧлтымына дене ыштен шуктенна.

Учитель-шамыч (Павлов, Кириллов да моло) „ВКП(б) историй краткий курсым“ изучатлен пытареныт да кызыт первоисточник дене изучатлат.

Ученик-шамычын родительышт коклаште массово-воспитательный паша кӱрылтде ышталтеш. Перерыв ден утренникым культурно эртарымаш тунеммаште кугу полышым пуа.

Учитель-шамыч колхозлаште практически полшат. Колхозник-шамыч коклаште неграмотныйым йӧршеш пытарыме.

У тунемме ийлан пуым 100 процентлан ямдылыме (250 кубометр). Кызыт 70 кубометрым шупшыктымо. Школа зданийым ремонтироватлашат чыла материалым ямдылыме, 15 июньлан ремонтироватлен шукталтеш.

М. П. Павлов.

Самырык комсомолец-шамычын кушмышт да нуным воспитатлымаш

(ВЛКСМ Маробком секретарь П. И. Темерешев йолташын Йошкар-Ола горкомолын VI пленумышто выступленийже гыч)

Йошкар-Ола городской комсомольский организаций, великий советский союзын шуко миллионан комсомол дене пырля, пытартыш ийлаште ятыр кушкын, большевистский партийлан коммунистический строительствын чыла областьыштыжат практически полшен.

Советский молодежьым кажне кечын тыршен куштымылан да партий могырым тудын деке внимательный отношенийжылан кӧра комсомольский организаций XVIII партийный с'езд деч вара эше кугын кушкын. Коммунистический партийын да лично Сталин йолташын вуйлатымышт дене комсомол несоюзный молодежь коклаште коммунистический воспитанийым виянгден.

Туге гынат комсомольский организацийын кушмыжым ончен, ятыр ситыдымашым ужаш лиеш. ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомлан самырык комсомолец-шамычым куштымаш да нуным воспитатлымаш пашам эшеат саемдыман.

Горкомолын практикыштыже эше пашам самотекыш колтымаш уло. Садлан кодшо ийын кокымшо пелыштыже комсомольский организаций-шамычын кушмашышт чарнаш тӱҥалын. Июнь тылзыште 17 еҥым гына приниматлыме. Оласе 9 комсомольский организаций-шамыч ик еҥымат приниматлен огытыл.

Кодшо ийын IV кварталыште да тений январь ден февраль тылзыште Поволжский лесотехнический институт да тыгак пединститут, лесорабфак, 6-шо номеран средний школа да педучилище пеленсе комсомольский организаций-шамыч ик еҥланат кушкын огытыл, а молодежь кокла гыч комсомолышко пуртышаш-шамыч шукын улыт.

Комсомольский организаций кызытат начар кушкеш. ВЛКСМ Марийский Обкомын V пленумжо деч вара паша саемын огыл.

Комсомолыш ведущий профессий-пашазе-шамыч да интеллигенций шагал шупшылтыт. 1939 ий мучко комсомолыш учитель ден врач кокла гыч 2 еҥым гына да пашазе кокла гыч 127 еҥым гына приниматлыме.

Комсомолыш южгынам ленинский комсомолын званийжым нумалаш недостойный еҥ-шамычым пуртат.

Олашке пурышо колхозный комсомольский организацийыште паша тылечат начар. 5 колхоз гыч 2 колхозышто веле комсомольский организаций уло да нуныжат пашам начар ыштат.

Нине ситыдымаш-шамыч тидым ончыктат: горком комсомольский организаций-шамыч дене начар вуйлата, комсомолыш приниматлыме годым посна комсомолецым огеш изучатле, ВЛКСМ радамыш молодежь кокла гыч эн ончыл еҥ-шамычым шагал шупшеш.

Шуко комсомольский руководитель-шамыч ВЛКСМ ЦК V ден VI пленумын решенийжым ушеш огыт нал. Нине решений-шамыч „ынде вараш кодыныт“ манын шонат.

Типографий пеленсе комсомольский организацийыште самырык комсомолец-шамыч дене пашам сай ыштат. Тыште И. В. Сталин йолташын биографийжым тунемыт. Пропагандист Чистяков йолташ пашам йӧратен ышта. Типографийыште руш йылмым тунемме кружокым почмо. Посна комсомолец-шамыч общественный порученийым иметлат.

„Память Ленина“ колхозышто кодшо ийын июнь тылзыште комсомольский организацийым почмо, но паша нимат ок ышталт. Секретарь Кубарев йолташ „вашкыме огеш кӱл“ манын кия.

Горком кызытак первичный комсомольский организацийын самырык секретарь-шамычлан паша гыч кораҥдеак тунемашлан пурсым почшаш.

Комсомолышто самокритика ден критикым виянгдыман, погынымаш-шамычын активностьышт кӱшнӧ лийман.

Комсомольский организацийын кушмашыже да самырык комсомолец-шамыч дене пашам ыштыме нерген кажне ВЛКСМ райком-шамыч шке пленумешышт обсуждатлышаш улыт.

СЕҤЫМАШЕШ ШОГАЛМАН ОГЫЛ

1939—40 тунемме ийын кокымшо чырыкше дене таҥастарымаште, кумышо чырыкыште Пектубай районысо южо школлаште учебно-воспитательный паша ятырак саемын. Ученик-шамычын успеваемостьышт нӧлталтын, дисциплина пеҥгыдемын.

Посна учитель ден преподаватель-шамыч самырык пиалан йоча-шамычым туныктымашке уло моштымашыштым да кертмашыштым пуэныт. Садланак вет нуно шке классыштышт да предметышт дене успеваемостьым 100 процентыш шуктеныт.

Теве Пектубай средний школышто учительница-орденоносец А. В. Васильева йолташым налына. Тудо III классыште зaниматла. Васильева йолташын туныктымо классыштыже 39 ученик гыч неуспевающий иктат уке.

П. Е. Якимов йолташ туныктымо Чирки средний школын II классыштыже да Н. Ф. Ушакова ден С. М. Егошин йолташ-шамыч туныктымо класслаште начар тунемше ик ученикат уке.

Преподаватель-комсомолец И. Я. Мошкин йолташ нерген поснак каласыде огеш лий. Тудо Коряковский неполный средний школышто кумышо чырык тӱҥалтышеш веле туныкташ тӱҥалын.

Мошкин йолташын туныкташ тӱҥалмыже деч ончыч, ученик-шамыч математика ден физика предмет-шамыч дене путырак начар тунемыныт. 2-шо чырыкыште успеваемость улыжат 35 процент гына ыле. Мошкин йолташын уло вийже да моштымашыже дене туныктымыжлан кӧра 3-шо чырыкыште тудын туныктымо предмет-шамыч дене ик ученикат неуспевающий уке. Туныктымо деч посна Мошкин йолташ масса коклаште кугу общественный пашам шукта: агитатор, кугуеҥ-шамычым туныкта.

Туге гынат Пектубай районышто чыла школлаштак паша сай шындыме манаш огеш лий.

Кадамский неполный средний школышто 2-шо чырыкыште успеваемость 85,5 процент ыле гын, 3-шо чырыкыште 83,5 процент гына. VI классыште гын успеваемость 66,7 процент веле. Тиде школышто 21 отличник да 22 ударник веле шотлалтеш.

Кушто вара начар успеваемостьын причиныже? Эн первояк—преподаватель-шамыч занятийлан кӱлеш семын огыт ямдылалт, весыже—ученик-шамыч деч пеш шуэн йодыт. Теве историй дене преподаватель Сушенцов йолташ 3—шо чырыкыште южо ученик деч ик гана йодынат, чыриклан тудо отметка денак итогым ыштен.

Пектубай средний школышто эшеат начар положений. Успеваемость 74 процент гына. 5 „В“ классыште гын, успеваемость—39,68 процент веле. Вет тидыже йоршешак намыс, 50 ученик гыч 30 ученикше начар отметка дене тунемеш. Посна преподаватель-шамыч занятийлан планым формально гына ыштат. Теве Ф. П. Шабалин йолташ шыже годсекак планым стандартныйым ышта, ала молан машинка дене огеш печатлыкте. Машинка дене печатлыкта ыле гын числа, тылзе да тема веле вашталтыман ыле. Шукерте огыл тудо урокын темыже **„дойная согласная“** манын возен шынден. Мо тугай **дойная согласная**, могай предмет дене тудым кайман? Шабалин йолташ деч весе иктат огеш шинче. Директор П. И. Ведерников йолташ да моло преподаватель-шамычат самырык учительлан полышым шагал пуэныт.

Тунеммын качествыжым нӧлтымаште родительский комитет кугу полышым пуа. А Пектубай средний школышто але мартеат родительский комитетым создатлыме огыл.

Кугланур начальный школыштат положений саяк огыл. 3-шо чырык мучашеш 103 ученик гыч 98 ученик гына кодын. 1 классым туныктышо Ф. Г. Загайнов шке классыштыже успеваемостьым 89,9 процент марте веле нӧлтен кертын. Урокыштыжо дисциплина начар. Могай вара Загайнов йолташын шинчымашыже? Тудо кодшо ий Пектубай средний школын 7 классым пытарен кертын огылат, РОНО Кугланур начальный школышко учительлан колтен. Тудо 3-шо чырыклан итогым ыштенат, процент шот дене успеваемостьым шотлен моштен огыл. Вара школа заведующий А. А. Егошин йолташлан шотлашыже пернен.

Учебно-воспитательный пашаште 3-шо чырыкыште ончык каймаш коеш манын, нине сеҥымаш-шамычеш нигузеат шогалаш огеш лий.

В. Борисов.

64

ШОШО АГАЛАН ЯМДЫЛАЛТМАШ

(Юнкоровский письма-шамыч обзор)

Вашке шошо ага кампаний шуэш. Шошо агалан мемнан республикысе шуко колхоз-шамыч виян ямдылалтыт. 1940 ийыште 100 пудан урожайым налшаш верч да Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлаш правам налшаш верч чот тыршат.

„У ял" колхоз (Сотнур район) ӱдышаш пырчым чыла культура денат сортироватлен сай верышке оптен. 38 плугым, 23 тырмам ремонтироватлен шындыме. Колхоз кӱкшӧ сталинский урожайым налшаш верч виян кучедалеш. 32 гектареш лум кучымашым ыштен, комсомолец-шамыч Е. Богданов, Г. Иванов, Г. Александров колхозлан 3 тонн ломыжым, 6 центнер кайык терысым погеныт. **(А. Е. Егоров).**

„Чашкер" колхоз (У Тор'ял район) шошо ага пашаш лекташ тӱрыс ямде. Шошо агалан ямдылалтмаште комсомольский организаций кугу полышым пуэн. Пасушко 300 воз терысым шупшыктымо, 17 центнер местный удборенийым погымо, манын юнкор **А. Д. Таныгин** йолташ увертара.

Удобрений ямдылымашым Карл Маркс лӱмеш колхоз (Моркорайон) поснак сайын организоватлен. 180 центнер фекалийым, 39 центнер ломыжым ямдылен, 12 тонн минеральный удобренийым конден. Пасушко 2200 воз терысым лукмо. **П. Воробьевский** йолташ мыланна увертара.

Тыгай колхоз-шамычым республика мучко ятыр ончыкташ лиеш.

Но южо колхоз председатель-шамыч да тыгак комсомольский организаций-шамычат шошо агалан ямдылалтмашын значенийжым алят умлен огытыл. Теве „Трактор" колхозышто (У Тор'ял район) ял озанлык машина ден инвентарь ремонтироватлыме огыл, а апшат Е. Ф. Федоров ӧрдыж пашаш веле каен. Колхоз правлений тыгай ситыдымаш-шамычым тӧрлаташ ок тӧчӧ. **(Н. П. Егошин).**

Тыгак „Эр ӱжара" колозышто (Пектубай район) шошо агалан ял озанлык машина ден инвентарьым огыт ямдыле. 4 сеялка, 21 плуг да 18 тырма ты мартенат ремонтироватлыде шинчат. Тиде колхозышто комсомольский организаций уло, но озанлык паша деч ӧрдыштӧ шога. **(П. Токарев.).**

Ончыкыжым шошо агалан ямдылалтмаште тыгай положенийым чыташ ок лий. Шошо ага кампанийым тӱрыс да образцово ямдылалтын вашлийман. Тидлан колхозник ден комсомолец-шамычым гына мобилизоватлаш кӱлеш.

ПЕДУЧИЛИЩЫШТЕ ОБОРОННЫЙ ПАША

Йошкар-Ола педагогический училищыште оборонно-массовый паша сай шындалтын. Тунемше-шамыч коклаште 200 еҥ утла осоавиахим член улыт.

Осоавиахим член кокла гыч 163 еҥ I ступень ПВХО значоклан да II ступень ПВХО значоклан 4 еҥ нормым сдатленыт. ГСО значоклан 124 еҥ, ВС значоклан 26 еҥ нормым сдатленыт. Педучилищыште тунемше-шамыч коклаште 19 еҥ 4 оборонный значок гыч иметлат. Осоавиахимовский организацийын активистше-шамыч Т. Бессонова, М. Белоусов, В. Бастраков, Г. Пирогов, Б. Грачев да тулеч молат кызыт II-шо ступень оборонный значок-шамычлан нормым сдатлаш ямдылалтыт. Кум оборонный значокым иметлыше 34 тунемше-шамыч кызыт ныльмше оборонный значоклан нормым сдатлат.

Педучилищыште 4 еҥ-ПВХО инструктор. Тылеч посна 9 еҥ Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубышто да 4 еҥ стрелковый школышто 3-шо категорий стрелковый спортын инструкторжо званийым налшаш верч кучедалыт.

ПВХО инструктор-шамыч тунемше-шамыч коклаште нормо сдатлымашым моштен организоватленыт. Инструктор Е. Бородина тылзе коклаште 23 еҥым ПВХО значоклан нормым сдатлаш ямдылен шукген. Нунын кокла гыч испытанийым 8 еҥ отлично сдатлен. Инструктор Бастраковат 20 еҥым ямдылен.

Туге гынат, комсомольский организаций осоавиахимовский организацийлан начар полша. Комитет-член-шамыч осоавиахимовский собранийыш начар коштыт. Шушаш жапыште комитет секретарь Москвин йолташлан осоавиахимовский организаций дек отношенийым вашталтен, оборонно-массовый пашам эша утла саемдышаш.

Ив. Литвин.

25 тракторыстым туныктен лукмо.

Медведевский МТС пеленсе тракторист - шамычым ямдылыме курс гыч 26 мартыште 25 тракторист тунем лектыч. Нунын коклаште 7 ӱдыр.

Курсышто экзаменым 10 еҥ „хорошо" отметкылан сдатлен. Адак курсант-шамыч чыланат ПВХО значоклан нормым сдатленыт.

М. Соколов.

Нормым сдатлаш ямдылалтыт

Роҥго район, Руя-Сола неполный средний школышто тунемше-шамыч ПВХО значоклан нормым сдатлаш ямдылалтыт. Кызыт кружокышто 30 еҥ тунемеш. Кружокышто 6 занятий лийын. Кодшо занятийыште тунемше-шамыч противогазын ыштылтмыжым тунемыт.

И. В. Щербаков.

Комсомолец-шамычын инициативышт дене

„МОПР" колхозышто (Шернур район, Мустай сельсовет) кодшо ийыште комсомольский организацийын инициативыже дене драмкружокым организоватлышт. Драмкружокышко чылаже 15 еҥ возалтын. Кызыт драмкружок колхозник-шамыч коклаште кугу авторитет дене пользоватла. Драмкружок вуйлатыше комсомолец И. Куклин йолташ, шке пашажым йӧратен ышта.

П. Глушков.

Колхозный молодежьлан лекций

Роҥго. Ургаш ялеш колхозный молодежьлан шукерте огыл „Оборона СССР и религия" тема дене лекций лие. Лекцийым СВБ республиканский советын лекторжо И. Г. Пономарев йолташ лудын.

Лекций колхозный молодежьлан путырак келшыш.

Колхозный молодежь тыгай лекцийым чӱчкыдын лудаш йодеш.

В. Я. Панов.

Школышто 18 ий ышта

Кужерский средний школышто (Сотнур район) руш йылме да литература дене туныктышо М. А. Паршина йолташ школышто 18 ий пашам ышта.

Тудо урокышто материалым моштен да ккылгын умылтара. Сацланак Паршина йолташын предметше дене ученик-шамыч „отлично" да „хорошо" отметка дене веле тунемыт. Ученик-шамыч тудым йӧратат, пагалат.

М. Сергеев.

Лӱймаш дене соревнований эртыш

28-ше мартыште Сотнур средний школышто тунемше-шамычын лӱймаш дене соревнованийышт эртыш.

Соревнованийыште первой верым 7-ше „Б" классыште тунемше П. Антонов налын. Тудо 50 очко гыч 44 очком налын. Кокымшо верым А. Александров ден А. Дмитриев лектыныт. Нуно коктынат 41 очко гыч налыныт.

П. П. Яшметов.

СОТНУР РАЙОН ШОШО АГАЛАН ЯМДЫЛАЛТМАШТЕ

Шошо шке правашкыже пура. Вашке эҥер-шамыч ташлат, шем мланде лектеш. Садлан кызыт шошо агалан ямдылалтмаш пеш сер'езный политический значениян паша. Вет шошо ага кампаний марте ӱлыжат пеш шагал жап кодын. Сотнур районысо ончыл колхоз-шамыч кызыт шошо агалан поснак виян ямдылалтыт. Нуно социалистический соревнованийым кумдан шарен, СССР Верховный Советын VI Сессийжым шошо агалан тӱрыс ямдылалт шуын вашлийыныт.

Теве Кукмарский сельсоветыште „Танк" колхоз (председатель Учаев йолташ) шошо агалан тӱрыс ямдылалт шуын. Тиде колхоз ял озанлык машинам, инвентарьым 100 процентлан сай качестве дене ремонтироватлен шынден. Ӱдышаш пырчымат план почеш тӱрыс ямдылен да сортироватлен оптен.

Имне-шамычын упитанностьышт сай. Шошо ага жапыште имне-шамычым сайын пукшашлан посна фуражым оюрымо. 1940 ял озанлык ийым образцово эртарашлан „Пионер" колхоз дене социалистический договорым ыштен. „Пионер" колхозат (председательже Беляков йолташ) „Танк" колхоз деч почеш огеш код. Нине колхоз-лаште стахановский школа-шамыч шке пашаштым моштен организоватлен ыт.

„У аз'ял" колхоз (Пет'ял сельсовет) шошо ага пашашке эрла лекташат ямде. Тиде колхозышто стахановский, постоянный звено - шамычым организоватлыме. Кажне звеношто стахановский агротехникым, ефремовский звено-шамычын паша методыштым тунеммашым организоватлыме. Колхозышто ял озанлык машиным (плуг, тырма, сеялка, орва) да сбруйым тӱрыс ремонтироватлыме. Шошо агалан ямдылалтмаште комсомольский организаций кугу полышым пуэн шога.

Но тидын дене пырля Сотнур районышто шошо агалан ямдылалтмаште шуко ситыдымаш уло. Але ятыр колхоз-шамыч шошо агалан ямдылалташ шоналтенат огытыл. Теве „Кугу-Нур" колхозышто (председатель Трофимов йолташ) урлыкаш пырче тӱрыс ямдылыме огыл. Колхозник-шамыч коклаште социалистический соревнованийым шарыме огыл, агротехникым огыт тунем. Ял озанлык машина-шамыч ремонтироватлыде кият. Местный удобрений лукмаш планым тиде колхоз улыжат 10 процентлан веле темен.

Сотнур сельсовет, „1 май" колхоз ӱдышаш пырчым але марте сортироватлаш тӱҥалын огыл, ял озанлык машина, инвентарь-шамычым 50 процентлан веле ремонтироватлен. Тыгак местный удобренийымат 10 центнерым гына погымо. Имне-шамыч ӱлыкше упитанностян улыт. Колхоз председатель Ефимов йолташ шкеак шошо агалан ямдылалтмашым огеш акле.

Район мучко 1476 плуг-гыч улыжат 1274 плугым, 1126 тырма гыч 986 тырмам, 40 сеялкым веле ремонтироватлыме. Местный удобрений лукмаш планат огеш темалт. План почеш 20.000 тонн торфым лукташ кӱлеш гын 4500 веле лукмо. Терыс, ломыж погымашт начар эртаралтеш.

Первичный комсомольский организаций-шамыч шошо агалан ямдылалтмаш паша дене серьезный огыт заниматле.

Сотнур районлан шошо агалан ямдылалтмаште кугу вашталтышым ышташ кӱлеш. Тыште комсомольский организаций-шамычат кугу полышым пушаш улыт. ВКП(б) областной XIX конференцийын решенийже шамычым кумдан реализоватлен, шошо агам сеҥымаш дене вашлийшаш верч Сотнур районысо комсомольский, советский пашаеҥ-шамычлан виян кучедалман.

Ал. Герасимов.

Примерым ончыктат

Шернур район „Чодранур" колхоз пеленсе комсомольский организацийын комсомолецше-шамыч шошо агалан ямдылалтмаште активно участвоватлат. Нунын инициативышт дене 8 центнер ломыжым, 5 центнер кайык терысым, 10 центнер фекалийым погымо. Пасушко 500 воз терысым лукмо.

Удобрений ямдылымаште Паймаков ден Мрачов йолташ-шамыч примерым ончыктен шогеныт.

А. Чемеков.

Нормым сдатлат

Мустай неполный средний школышто (Шернур район) осоавиахим пашам сайын шындыме. Школышто оборонный значок-шамычлан нормым сдатлымашым организоватлыме. Шукерте огыл 30 еҥ ПВХО—значоклан, 23 еҥ ГСО значоклан нормым сдатлышт. Кызыт адак 15 тунемше ВС значоклан нормым сдатлаш ямдылалтеш.

Тунемше-шамыч кокла гыч Петухов, Анисимов, Казанцев, Якимов да молат 3—4 оборонный значокым иметлат.

А. Е. Ч.

Отв. редакторын заместительже—*В. М. БОРИСОВ.*

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.

Упол. Главлита МАССР А—315. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.